

Divizní generál in memoriam Jaroslav VEDRAL - SÁZAVSKÝ

* 17. listopadu 1895 Mělník u Sázavy

† 6. října 1944 Dukelský průsmyk

Mezi československou generalitou představuje osud Jaroslava Vedrala - Sázavského určitou výjimečnost, neboť byl de facto jediným padlým generálem ve válce v celé historii československé armády, když pomineme mnohé z těch, kteří byli popraveni za svoji odbojovou činnost proti Němcům nebo zahynuli v Pražském povstání.

Narodil se 17. listopadu 1895 v Mělníce u Sázavy jako prvorozený syn středního rolníka Karla Vedrala a jeho manželky Kateřiny, rozené Krutské. Později mu přibyli další sourozenci - bratr František a sestra Marie. Když Jaroslav ukončil čtvrtou třídu obecné školy, byl přijat na nižší reálné gymnázium v Kolíně. Další kvalifikaci - agronoma - získal potom na tříleté střední hospodářské škole v Chrudimi.

Za první světové války byl také on povolán do rakousko-uherské armády. Vojenskou službu nastoupil 15. března 1915 u pěšího pluku 36 v Liberci. Po základním výcviku u pluku absolvoval v Debrecíně školu jednorozhodných dobrovolníků a jako desátník a velitel družstva byl už 26. července 1915 přeložen k pěšímu pluku 66 v Jablonci, s kterým odjel na ruskou frontu.

Avšak již 21. srpna přešel do zajetí a 19. března 1916 se přihlásil v zajateckém táboře do České družiny. Do Kyjeva přijel s prvním transportem taškentských dobrovolníků a 24. července byl zařazen do záložní rot 1. střeleckého pluku, na začátku září pak do 1. rot 2. střeleckého pluku Jiřího z Poděbrad. Podobně jako většina legionářů i střelec Vedral působil jako rozvědčík v boji proti Němcům a Maďarům u ruské 83. pěší divize v Pínských blatech. Již v prosinci byl vyznamenán medailí sv. Jiří.

Když v květnu 1917 ukončil jednoměsíční kurz praporčíků při štábu československé střelecké brigády, byl jmenován důstojnickým zástupcem a velitelem čety 1. roty v hodnosti desátníka. Zúčastnil se památné bitvy u Zborova, Volonůvky i ústupu československých legionářů od Tarnopole. A opět byl vyznamenán medailí sv. Jiří. Brzy poté následovalo povýšení na praporčíka a další výcvik v Kyjevě - tentokrát kulometný.

Krátce poté už zastával funkci mladšího důstojníka 2. kulometného oddílu, s nímž se během ústupu československého sboru z Ukrajiny zúčastnil bojů v Kyjevě na mostě přes Dněpr.

Od 4. dubna 1918 pracoval v komisi pro odevzdání zbraní sovětské vládě v Penze. Po jejím rozpuštění, 27. května, byl přidělen k 5. rotě a „*zúčastnil se bojů s 2. praporem o Penzu, pod Bezenčukem a u Buzuluku. Ve všech těchto bojích praporčík Vedral kulometem odstřeloval nepřitele a choval se hrdinně, chladnokrevně i sebeobětavě. Rovněž službu vykonával přesně a energicky.*“

Během následujících bojů (od 26. července 1918) zastával praporčík Vedral po několika měsících funkci velitele kulometného oddílu „Kolta“. Na poručíka jej povýšili v říjnu a téměř současně jmenovali velitelem 3. kulometné roty. Následovalo „*vyznamenání pochvalou spojenou s uveřejněním jeho hrdinských činů*“ v rozkaze 2. střeleckého pluku. Podle vyjádření velitele oddílu byl poručík Vedral jako „*velitel roty vzorný*“. Nařízením ministra vojenství generála M. R. Štefánika ze dne 6. ledna 1919 byl proto povýšen do hodnosti kapitána.

Při dalším přesunu na východ svojí rotou zajišťoval sibiřskou magistrálu v úseku Kanskaja - Vengerka. V této době obdržel kapitán Vedral spojeneckou i československou revoluční medaili a také řád M. R. Štefánika „Sokol s mečí“.

V listopadu 1919 se ještě podrobil v československé vojenské nemocnici č. 1 u Irkutsku operaci kýly, ale to již v podstatě jeho sibiřská anabáze československého legionáře končila. Devatenáctým lodním transportem na lodi „Madavaska“ odjel 12. března 1920 do vlasti.

Zde se 28. července 1920 zavázal „*reversem k další službě vojenské jako důstojník z povolání*“. Odjel s částí pluku do Litoměřic, kde došlo k „unifikaci“ legionářského pluku na mírový pěší pluk 2. Tehdy byl „*za bojové zásluhy, prokázané v bojích v roce 1918 vyznamenán italským řádem La Croce el Merito di Guerra*“ a Československým válečným křížem.

Jako „*velmi schopný velitel kulometné roty a dobrý odborník*“ nastoupil na **Vysokou školu válečnou v Praze**, kterou ukončil po dvouletém studiu v roce 1924. Její velitel francouzský plukovník **A. J. Jamet** ve své závěrečné zprávě uvedl: „*Štábní kapitán Vedral mnoho pracoval a mnohému se naučil ve válečné škole, zejména v druhém ročníku. Je jeden z těch důstojníků, kteří během těchto dvou školních roků učinili největší pokrok. Odchází s velmi dobrým pořadím. Mladý důstojník konal velmi dobré služby ve válce: velmi spolehlivý, inteligence otevřená a živá, zdá se býti s to, aby konal ve štábu velmi dobré služby, bude-li dobře veden a řízen.*“

Dnem 6. září 1924 Vedrala přeložili ze stavovské skupiny důstojníků pěchoty do skupiny generálního štábu a od října přidělili k 3. pěší divizi v Litoměřicích, u které zastával funkci přednosty 2. a 3. oddělení štábní divize. Po čtyřech letech majora Vedrala přeložili na Slovensko, kde působil jako **náčelník štábu 2. horské pěší**

brigády ve Spišské Nové Vsi. I v nové funkci se projevil jako nadějný důstojník generálního štábu, jak o tom svědčí pochvalné uznání velitele 2. brigády „za výborné a obětavé služby při přípravě a provedení letošních cvičení“. Přesto, že trpěl „vlekou a velice trapnou chorobou žaludku, která od něho vyžadovala velkého sebezapření a morální síly, aby mohl na svém místě vytrvat“.

V této funkci přispěl značně ke zdokonalení našich jednotek v horském výcviku a jeho zásluhou byly vybudovány v Tatrách vojenské sruby.

Vzhledem k jeho nepřetržité devítileté službě ve štábních funkcích u vyšších jednotek doporučil jeho velitel, brigádní generál Vilém Plaček, aby se podplukovník Vedral „dostal co nejdříve do řadové služby“, kterou nastoupil 15. října 1932 jako velitel horského praporu v Sabinově.

Zemský vojenský velitel v Košicích divizní generál Ludvík Krejčí mu při jeho odchodu ze Slovenska vyslovil pochvalné uznání „za výtečné služby ve funkci náčelníka štábu 2. horské brigády a velitele 10. horského praporu“ neboť podplukovníka Vedrala odvolali a ustanovili jej „řádným učitelem všeobecné taktiky ve velitelské škole“ v Praze. Také zde se výtečně osvědčil, a proto už od září 1934 působil v 5. (školském a výcvikovém) oddělení hlavního štábu, ve kterém zastával funkci přednosty výcvikové skupiny. Na tomto místě se velmi zasloužil o vybudování výcvikových táborů a střelnic. Věnoval se však i otázkám letounových pozorovatelů, a proto také ve vojenském leteckém učilišti absolvoval jejich speciální kurz.

Krátce před podzimní krizí v Československu (1938) plukovníka Vedrala vyslali na jednoměsíční „zkušenu“ do výcvikových táborů ve Francii. Během mobilizace vykonával od 23. září do 18. listopadu 1938 funkci náčelníka štábu u velitelství VIII. sboru. Již v této době se zabýval otázkami další existence československé armády.

Březen 1939 ho nezastihl nepřipraveného. Stal se jedním z vedoucích důstojníků, kteří dali základ pozdější organizaci **Obrana národa**. Od samého počátku německé okupace organizoval zpravodajství, navazoval styky s cizinou, s Paříží a Londýnem. Největší zásluhy si získal při vysílání letců do zahraničí. Když mu hrozilo zatčení od gestapa, odešel i s rodinou 7. ledna 1940 přes Budapešť a Bělehrad do Francie.

Přesně za měsíc, 7. února, nastoupil službu u **vojenské správy Československého národního výboru v Paříži**. Po kapitulaci Francie odjel do Velké Británie, kde nejdříve pracoval na ministerstvu národní obrany a posléze působil jako **československý vojenský atašé u norské vlády v Londýně**. Když se na začátku ledna 1943 utvořil **Štáb pro vybudování branné moci**, ustanovili plukovníka Sázavského přednostou jeho třetího oddělení. Náčelník štábu, generál Bedřich Neumann-Miroslav, i když přiznával, že Vedral je „svědomitý, poctivý, starostlivý“, na druhé straně konstatoval: „*Houževnatý, nepřizpůsoboval se dosti pružné měnící se poměrům a potřebám. Oddaný myšlence boje. Vyhovovala vy mu lépe služba velitelská než štábní.*“

Snad také proto odjel v srpnu 1944 společně s brigádními generály Bohumilem Bočkem-Chodským a Karlem Klapálkem k 1. československému armádnímu sboru v SSSR. K jednotce se však dostali už v průběhu karpatsko-dukelské operace. Dnem 21. září 1944 převzal generál Vedral-Sázavský velení 1. československé

samostatné brigády v SSSR. Pod jeho vedením se jednotka 6. října 1944 probíla z polského území na československé hranice.

Zde po vztyčení státní vlajky generál Vedral - Sázavský vzdal čest padlým. Chtěl pokračovat v řízení dalších bojů svěřené mu jednotky. Cestu před ním zatarasil automobil, u kterého nemohli nastartovat motor, a proto Vedralův řidič asi dvacet metrů od československé hranice začal překážku objíždět. Na krajnici vozovky však najel na nástražný dřevěný kolík, který přivedl k výbuchu v hloubce zakopanou protitankovou minu (nebo fugas). Automobil i s posádkou byl vymrštěn do vzduchu, kde generálovi puklo srdce.

Generál Jaroslav Vedral - Sázavský položil svůj život při přechodu Karpat. Nebylo mu dopřáno, aby došel k cíli, pro který bojoval již v legiích a jemuž cele zasvětil svůj život ...

PhDr. Zdeněk Vališ